

Úprava hrobů kamenným obložím v době popelnicových polí

Literatura - období PP

Nekvasil, J. 1978: Mohylníky lužické kultury na Moravě, Památky archeologické 69/1, 52-116.

Pivovarová, Z. 1965: K problematice mohýl v lužické kultúre na Slovensku, Slovenská archeológia 13/1, 107-162.

Šaldová, V. 1965: Západní Čechy v pozdní době bronzové. Pohřebiště - Nynice I., Památky archeologické 56/1, 1-90.

Období lužických popelnicových polí, je v pojetí Jindřicha Nekvasila rozděleno do čtyř období: předlužické (BB), starolužické (BC,D a HA1), střední (HA2,B) a halštatské (HC,D). Naše znalosti o pohřebním ritu snad nejvíce rozšířila nekropole v trati Dílečky u Moravičan (J. Nekvasil 1953-1969, lužická a starolužická část překrytá pohřebištěm halštatským).

Šlo o žárové pohřby uložené v obdélníkových či oválných jámách, rozměry odpovídají jámám kostrovým. Pozůstatky kremace byly málokdy uloženy na jednom místě, často je najdeme rozptýlené v zásypu hrobové jámy. Hroby z dalšího horizontu byly zapuštěny do prohlubní a násypu starších mohýl. Nově budované mohyly se od starších odlišují kamennými konstrukcemi.

Vedle běžných popelnicových a jámových pohřbů se vyskytuje řada variant úpravy hrobů. Mohylníky vznikaly ve starším období lužické kultury, největší počet hrobů pochází z II. stupně, kdy byly budovány ještě mohyly a souběžně s nimi ukládány popelnicové hroby. Mohyly mohou být více konstrukčních typů: mohyly bez konstrukce, mohyly s jednoduchým kamenným kruhem (např. Stavenická mohyla I – konstrukce v mohylovém násypu, polokruhová) a mohyly se složitým kamenným kruhem (Stavenická mohyla II – kruh byl vybudován mohutnější do šířky i do výšky, podobné známe z Moravičan).

V Moravičanech mohyly tvořily uzavřený okruh ve tvaru protáhlého trojúhelníku. Na půdorysu tohoto pohřebiště se zřetelně rýsuje druhý horizont mohýl. Jsou umístěny především ve sníženinách a mají společný rys v použití kamene, jak na vybudování schránky, tak i na věnce kolem mohylového násypu, případně i na vybudování násypu celého z kamenů.

Mohyly s kamennou konstrukcí tvaru prstence na pohřebišti v Mikušovcích a Trenčinských Teplicích se v podstatě shodují. Kamenné prstence mají průměr 2,5 – 8 metrů, přičemž 80% mohýl má průměr 4-8 metrů. Hroby jsou uloženy s nepatrnými odchylkami ve středu prstence. Jde výlučně o popelnicové hroby. Na pohřebišti v Mikušovcích bylo 84% popelnic překryto kameny.

Co se týče úpravy hrobů v mohylách, můžeme je rozdělit na jámové, popelnicové, kde popelnice mohou být překryty kameny, a hroby zásobnicové – jsou příznačné pro horizont mohýl s kamennou konstrukcí. Těmto uvedeným hrobům se zásobnicemi však chybí jeden příznačný rys, a to budování kamenné konstrukce kolem hrobů.

Hroby v mohylových násypech a v okolí mohýl byly často seskupeny do pásů a přecházely přes mohyly. V důsledku plynulosti vývoje lužické kultury na Slovensku, který se zobrazuje i v pohřebním ritu, není možno v některých případech od sebe striktně oddělit hroby s prstencovitou kamennou konstrukcí a hroby s plným kruhovým kamenným obložím.

Další příklad kamenných mohylových konstrukcí poskytuje pohřebiště v Nynicích (HB) - nynická skupina milavečské kultury. Na tomto žárovém pohřebišti se vyskytuje pět druhů hrobové konstrukce. Za prvé to jsou hroby ohraničené kamenným obložím srovnáním do pravidelného kruhu, někdy dvou i třínásobného, kameny uvnitř kruhu jsou položeny nastojato nebo šikmo, vnější naplocho. Za druhé hroby mírně obložené, uvnitř s jamkou na popelnici.

Dále tu jsou hroby s malými jamkami překrytými kamenem, hroby v zemi bez kamenného označení s rozloženými nádobami a hroby s kamennou nebo dřevěnou klenbou.